

EDITORIAL

LUBOMÍR MACHALA

Předkládané literárněvědné číslo časopisu *Bohemica Olomucensia* uzavírá jubilejní desátý ročník tohoto periodika. Během oněch deseti ročníků došlo k různě motivovaným změnám v koncepci, redakci i redakční radě. V současné době považujeme situaci kolem našeho periodika za stabilizovanou a přející jeho dalšímu rozvoji i zkvalitňování. Byli bychom vskutku rádi, kdyby toto, stejně jako první, lingvistické číslo tohoto ročníku, tezi a přání o zvyšující se kvalitě, potvrzovaly rovněž z pohledu čtenářů.

V aktuálním čísle jsou zastoupeny všechny tři základní oblasti literární vědy, a sice literární teorie, literární historie a literární kritika, přičemž některé příspěvky z uvedených třech disciplín vzájemně rezonují a umocňují se v míře ne zcela obvyklé. V úvodní studii *Estetika – poetika – umění* zúročuje nestor české literární vědy Aleš Haman své dlouholeté badatelské bytování na pomezí literární teorie a estetiky s cílem precizovat deskripci a explikaci složitých vztahů mezi estetikou, poetikou a uměním, zejména tím slovesným. O tři generace mladší literární teoretik Richard Změlík, navrátilší se z vratslavské univerzity na olomouckou alma mater, se ve své stati zase vydal do teritorií, v nichž se literární teorie prolíná s lingvistikou a sémiotikou, aby nastínil problematiku proměn v paradigmaticke lingvistického uvažování o jazykových pojmech základových barev. A právě barvy a světelné efekty hrají důležitou roli v přiblížení i analýzách básnických textů opomíjené literátky z přelomu 19. a 20. století Růženy Jesenské, které uveřejňuje vratslavská literární vědkyně Ilona Gwózdź Szewczenko pod titulem *Impresionisticko-luministický laděný svět poezie Růženy Jesenské*. O realismu, respektive realistickém umění toho bylo řečeno a sepsáno už opravdu mnoho a ještě mnohem více bylo vytvořeno děl, která byla zamýšlena či vnímána a hodnocena jako realistická. Brněnský literární teoretik Bohumil Fořt ve své studii inventarizuje a porovnává rané i současné příspěvky do diskuze o realistickém vyprávění, přičemž identifikuje nejen jejich rozdílné rysy či aspekty, ale také poukazuje na to, co je spojuje, co tvoří jejich „jisté kontinuum se specifickými leitmotivy“. Jedním z těchto leitmotivů je bezpochyby vztah, vazba reality a výsledku umělcova snažení. A právě ten stál při zrodu stati Jakuba Vaníčka, olomouckého literárního kritika a historika mladší generace, který se zaměřil na mimetické postupy v prózách Václava Kahudy a poukazuje především na to, nakolik se Kahuda, patřící ke kontroverzně vnímaným současným českým spisovatelům, při výstavbě svých děl přidržoval reálného světa a jak tenká je hranice, jež tento svět odděluje od prostoru úniku a transcendence.

Blok následujících tří studií spojuje prolínání časových rovin. Jeden z nejzkušenějších olomouckých literárních badatelů František Všetíčka uplatňuje svůj osvědčený kompozičně-analytický aparát na středověkou veršovanou disputaci Podkoní a žák, přičemž v závěru svého výkladu akcentuje Všetíčka otázku, nakolik tato skladba už předznamenává renesanční texty. Božena Němcová náleží k personálním ikonám české literatury 19. století. Jak na její život nahlíží a v jaké podobě ho zprostředkují čtenářům tři současní čeští autoři, si všímá opolská bohemistka Aleksandra Paják. Další z nadějných olomouckých literárněvědných elévů Tomáš Franta se systematicky zabývá digitální literaturou, tedy oblastí, která pro mnohé představuje jednu ze základních perspektiv slovesného umění. Frantovy poznámky k některým aspektům digitální literatury nesou i poněkud vizionářský název *Software je poselství*.

Na konstituování novodobých olomouckých bohemistických literárněvědných bádání i akademické přípravy bohemistů učitelského nebo jiného zaměření se po druhé světové válce zásadně podílel Oldřich Králík, metodologicky svébytný vědec neobyčejně širokého záběru, rozpínajícího se od počátků české literatury až k soudobé beletrii. Připomenutí této osobnosti bylo věnováno kolokvium, proběhnuvší na katedře bohemistiky Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci 1. 12. 2017. Z příspěvků, které zde zazněly, přináší náš časopis dva od profesorových žáků, takto Jiřího Fialy a Milana Blahynky. Dotyčné texty přibližují Králíkovu osobnost každý po svém, z jiného úhlu a v jiném pojetí, které plně odpovídá i naturelu svých původců.

V oddílu *Varia* následuje za Blahynkovým příspěvkem originální a provokující zamyšlení nad otázkami a problémy spojenými s překladem uměleckých textů s mnohé naznačujícím titulem *Hra na nástroj zvaný kompromis*. Jeho autorem je budapeštský univerzitní pedagog, literární vědec, překladatel a hlavně mezinárodně uznávaný básník, prozaik i dramatik István Vörös.

Jestliže se o ouverturu druhého čísla desátého ročníku časopisu *Bohemica Olomucensia* postaral doyen oboru Aleš Haman, patří závěrečné stránky olomouckým bohemistickým doktorandům, kteří pomyslné recenzní ostruhy získávají při kritické reflexi publikací *Mezi texty a textiliemi* od Veroniky Čapské (Jana Mášová), *Maxwellův démon* od Vladimíra Papouška (Daniela Králová) a *Kapitoly z korpusové versologie* od Petra Plecháče a Roberta Kolára (Patrik Dudek).

Přejeme poučné a inspirativní čtení.